

narod.hr

Bruna Esih: U masovnoj grobnici kod Celja rije je uglavnom o posmrtnim ostatcima vojnika hrvatske nacionalnosti

<http://narod.hr/kultura/bruna-esih-u-masovnoj-grobnici-kod-celja-rijec-je-najvecim-dijelom-o-posmrtnim-ostacima-vojnika-hrvatske-nacionalnosti>

Piše: Goranka Sinac - 27. rujna 2016. u 21:24

Foto: Bruna Esih

Na lokaciji Košnice blizu Celja slovenski arheolozi predvođeni Draškom Josipovičem i Lukom Rozmanom započeli su ekshumaciju žrtava još jedne od masovnih grobnica partizanskih žrtava, nastalih na slovenskom teritoriju u vrijeme poraća.

Iskapanje je posjetila hrvatska povjesničarka i saborska zastupnica Bruna Esih koja je objavila stravične fotografije procesa iskapanja, gdje se mogu vidjeti lubanje, kosturi i osobne stvari žrtava partizanskog pokolja.

Profesorica filozofije i kroatologije, asistentica na Institutu društvenih znanosti "Ivo Pilar" već se petnaest godina bavi suvremenom hrvatskom povješću, Drugim svjetskim ratom, poraćem i Domovinskim ratom.

Za Narod.hr Bruna Esih otkriva neke nove detalje o ovoj grobnici, drugim jamama u Sloveniji ali i kakvo je stanje s masovnim grobnicama u Hrvatskoj.

Narod.hr: *Možete li nam reći nešto više o istraživanjima u Košnicama kod Celja gdje ste bili prošli tjedan?*

Bruna Esih: Na lokalitetu Košnice kod Celja već niz godina postoje saznanja o tri masovne grobnice, od strane slovenskih nadležnih službi obilježenih kao „Grobiš e 1“, „Grobiš e 2“ i „Grobiš e 3“.

Upravo na ovom potonjem ovaj je tjedan dovršena ekshumacija posmrtnih ostataka, po dosadašnjim dokaznim materijalima najvjerojatnije dijelom vojnika hrvatske nacionalnosti.

Međutim, slovenski istraživači ne isključuju ni civilne žrtve o čemu se, nadam se, više reći i daljnja istraga.

Posebitost ove masovne grobnice jest što se prilikom iskapanja našlo i mnoge osobnih predmeta (krunice, svete medaljice, satove, nakit), vojna obilježja te kožno remenje i cipele, koji su zbog mogućnosti varnog terena ostali u vrlo dobrom stanju. Takvi su lokaliteti vrlo rijetki a otvaraju mogućnost buduće identifikacije pokojnika i drugih okolnosti stradanja. Pronađene su i velike količine žice s kojom su žrtve prethodno bile vezane te je jasno da se radilo o zarobljenicima (razoružanim vojnicima i/ili civilima), za koje su još Ženevske konvencije iz 1929. odredile obrasce postupanja koji uključuju humanost i isključuju svaki oblik ponižavanja. Kada se nužno prihvati činjenica da se radi o poslijeratnom zločinu, a ne posljedici ratnog djelovanja i sukoba, međunarodno-pravno stvari su kristalno jasne.

Druge dvije masovne grobnice u Košnicama za sada nisu istražene i nisam detaljno upoznata s planovima slovenskih vlasti za daljnje postupanje, a pretpostavka jest da se u barem jednoj nalaze posmrtni ostatci lokalnih civila.

(OVDJE JE UBAŠEN014 FOTOGRAFIJA, KOJE SE NALAZE U DRUGIM PAKETIMA)

Foto: Bruna Esih

Narod.hr: *Koliko se procjenjuje da u Sloveniji ima još neistraženih masovnih grobnica žrtava iz Drugog svjetskog rata i poraća?*

Bruna Esih: U Republici Sloveniji za sada je utvrđeno ili postoje spoznaje o preko 600 masovnih grobnica.

Na žalost, jako mali broj njih za sada je istražen, ne više od nekoliko desetaka.

Narod.hr: *Sudjeluju li hrvatski istraživači i Republika Hrvatska na neki način u tim istraživanjima?*

Bruna Esih: Između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije 2008. sklopljen je sporazum o suradnji dviju država o uređenju vojnih groblja.

Tim sporazumom, među ostalim, definirano je da se stranke međusobno obavješuju o postojanju, lokaciji i stanju vojnih groblja na teritoriju Republike Slovenije, odnosno na teritoriju Republike Hrvatske. Jednako tako, obje stranke imaju pravo prisustvovati kod iskopa posmrtnih ostataka radi premještanja na drugu lokaciju, te zainteresirana stranka može preuzeti pokroviteljstvo nad vojnim grobljem i snositi troškove za uređenje ili obnovu.

Na žalost, hrvatska strana do sada je slabo ili nikako koristila svoja prava definirana sporazumom.

Narod.hr: Znete li kako trenutno u Hrvatskoj teče proces otkapanja masovnih grobnica žrtava komunističkih zločina?

Bruna Esih: Tijekom zadnjih 20 godina taj se proces odvijao vrlo sporo ili nikako.

Hrvatska državna Komisija za utvrđivanje žrtava rata i poraća formirana 1992. u tom je smislu postigla dobre rezultate, ne samo u otkapanju masovnih grobnica, već i u utvrđivanju ostalih činjenica vezanih uz poslijeratne zločine, odnosno ukupnih okolnosti stradanja.

Međutim, s dolaskom **prve SDP-ove koalicije** na vlast rad Komisija 2000. godine je „zamrznut“, da bi 2002. godine Komisija bila u potpunosti ukinuta.

Nakon toga, preko desetljeće po tom se pitanju u Hrvatskoj **nije dogđalo apsolutno ništa, a radilo se o ključnim godinama kada je još niz svjedoka zločina bio živ.** Tek 2012. godine, na temelju novog zakona, osniva se nova državna Komisija.

Na žalost vrlo kratkog vijeka, jer je po dolasku **druge SDP-ove koalicije** na vlast i ona bila ukinuta, odnosno donesen je novi zakon po kojemu ona postaje tek jedan ured kao dio Uprave za zatočene i nestale pri Ministarstvu branitelja.

Na čelu te uprave tada je bio Ivan Grujić, nekadašnji djelatnik Službe državne sigurnosti i desna ruka Josipa Perkovića u provođenju tzv. „specijalnih akcija“. Grujić, iako ne jedini, rad toga ureda i ljudi koji su u njemu predstavljali „utopljenu“ Komisiju, sustavno je sabotirao i svodio na najmanju moguću mjeru.

Do danas se ekshumacije uglavnom provode povodom izvođenja infrastrukturnih radova, izgradnje cesta i sl., kada se slučajno naiđe na posmrtno ostatke, ili po nalogu pojedinog istražnog suca koji se odluči ne držati određeni predmet godinama po ladicama.

Narod.hr: Koliko je jama/masovnih grobnica u Hrvatskoj do sada istraženo, odnosno koliko ih još to nije? Jesu li sve žrtve iz ekshumiranih grobnica dostojno pokopane i označene kao žrtve komunizma?

Bruna Esih: Minimalno se istražuje, a sustavno gotovo i ne. U najboljem slučaju, radi se na statistici i u okviru postojećih procjena od oko 900 masovnih grobnica, što je manje bitno i temelji se na informaciji, a ne na utvrđenim činjenicama i stvarnim pokazateljima.

Najveći broj tih lokacija nije istražen, a dosadašnjim tempom to neće biti ni idućih 100 godina.

O obilježavanju masovnih stratišta tijekom spomenutih godina potpune nezainteresiranosti hrvatske države, brinule su se isključivo pojedine lokalne zajednice, odnosno udruge, skupine građana i pojedinci, svi oni koji su to osjećali svojom ljudskom i civilizacijskom dužnošću.

Dosad ekshumirani posmrtni ostatci svakako su prikladnije pokopani nego što su dotad bili, odnosno zatrpani i skriveni na mjestu pogubljenja. Međutim, veliko je pitanje koliko

mjesto sahrane ili obilježavanja govori o na inu i okolnostima na koji su žrtve pogubljene i koliko je iz toga jasan povijesni kontekst.

Upozorila bih na jednu injenicu koja povezuje Hrvatsku i Sloveniju. U Sloveniji mjesta masovnog poslijeratnog stradanja obilježena su univerzalnom državnom oznakom „Republika Slovenija – vojno grobiš e“. Na slovenskom jeziku rije “vojna“ zna i „rat“. Dakle, ta su mjesta obilježena kao mjesta stradanja žrtava rata što nikako ne odgovara povijesnim injenicama i u potpunosti **mijenja narav po injenog poslijeratnog jugokomunisti kog zlo ina.**

Kao što sam na po etku spomenula, postoji Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o ure enju vojnih groblja a u kojem se izraz „vojna groblja“ opisuje kao „prostori“ na kojima su pokopani pripadnici oružanih snaga i osobe umrle zbog oružanih sukoba, u ratnom zarobljeništvu, odnosno kao deportirani civili...“

Narod.hr: Tko i zašto opstruira istraživanje žrtava partizanskih/komunisti kih zlo ina u Hrvatskoj?

Bruna Esih: Naglasila bih u najmanju ruku ambivalentan stav svih dosadašnji vlada, ak i onda kada su se deklarativno pozivale na rješavanje ovog problema.

S obzirom na op e prihva ena na ela i pravila me unarodnog humanitarnog prava, postoje ih europskih rezolucija, hrvatske Deklaracije i dr., jedino što u 21. stolje u i 70 godina od po injenja masovnih zlo ina može objasniti ignoriranje ili pak otvoreno opstruiranje ovih istraživanja jesu **politi ke strukture preživjele iz doba komunizma, njihovi ideološki sljednici i s njima interesno povezane skupine, koje žive i profitiraju na temelju postoje ih neistina** i nikad verificiranih povijesnih injenica.

Zato i govorimo o totalitarnom naslje u i obrascima ponašanja koje je nužno prepoznati i trajno ukloniti iz političkog i javnog prostora RH. Proces suo avanja s prošloš u, koji obuhva a i istraživanje poslijeratnih zlo ina, temelj je svih drugih pozitivnih procesa, mirnijeg suživota i budu eg razvitka naše domovine.